

Akademickie Centrum Badań Środkowoeuropejskich i Niemcoznawczych Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Akademisches Zentrum für mitteleuropäische und deutsche Studien
der Universität der Kommission für Nationale Bildung in Krakau
Academic Centre for Central European and German Studies at the University of the Commission
of National Education in Krakow

Symposium naukowe / Wissenschaftliches Symposium / Academic Symposium

Jerozolimskie asocjacje zamków Europy Środkowej

Verknüpfungen mit Jerusalem der mitteleuropäischen Burgen
Connections to Jerusalem of Central European Castles

Europejski zamek, tak jak wiele komponentów europejskiej kultury doby średniowiecza, tkwi swymi korzeniami w Ziemi Świętej. Gdy po ustaniu krucjatowej euforii w XIII wieku Europa przechodziła do defensywy wobec imperium tureckiego, jerozolimskie odniesienia pozostały trwałym śladem wiążącym zamki, a wraz z nimi sferę ideologii politycznej i religijności, ze źródłami wiary. Miały też swój udział w legitymizowaniu władzy. Nawiązania do *Templum Salomonis* czy *Turris Davidici* pozostały składnikiem wielu siedzib także w dobie nowożytnej, takich jak Escorial czy zamki angielskie XVI i XVII wieku. Obecne były także w Europie Środkowej. Wytropiono je w zamkach Budy, Pragi, Krakowa, Wrocławia i, co poniekąd oczywiste, Malborka. Ich lista stale się wydłuża (np. Błatná, Budziszyn, Cieszyn, Legnica, Siedlisko), a wiele takich odniesień skrywa się zapewne jako najgłębsza warstwa różnych historyzmów. Okazuje się przy tym, że interpretacja stołecznych rezydencji o znaczeniu państwowotwórczym lub siedzib wybitnych osobowości o znacznej sile oddziaływania może prowadzić do przewartościowań w sferze badań nad ideologią polityczną.

Jednodniowe spotkanie naukowe w Krakowie wstępnie planujemy na **11. 4. 2025** roku, ma na celu z jednej strony zbilansowanie dotychczasowych dokonań w anonsowanej sferze, z drugiej – zastanowienie się nad perspektywami dalszych badań w tym zakresie; zakresie, który tylko pozornie może wydawać się wąski. Konferencja ta wyrasta z przekonania, że zagadnienie to ma duży naukowy potencjał także w obszarze epistemologicznym, skłaniając do wychodzenia poza wyeksploatowane paradygmaty analiz formalnych, stylowych czy ikonograficznych.

Obszar naszej refleksji zawężamy do Europy Środkowej, także w przekonaniu, że jej niektóre dokonania w zakresie architektury zamkowej stanowią jedno z najwybitniejszych, na jakie na kontynencie się zdobyto. Spotkanie ma też na celu konfrontację doświadczeń przedstawicieli trzech dyscyplin naukowych na co dzień podejmujących badania kastelologiczne: historii, archeologii i historii sztuki.

Językami spotkania będą: polski, niemiecki i angielski. Zapewniamy dwa noclegi z 10/11 i 11/12 kwietnia. Przewidujemy druk materiałów w recenzowanym czasopiśmie naukowym dostępnym on-line.

Die europäische Burg hat, wie viele Bestandteile der europäischen Kultur des Mittelalters, ihre Wurzeln im Heiligen Land. Als nach dem Ende der Kreuzzugseuphorie im 13. Jahrhundert Europa gegen das türkische Reich in die Defensive geriet, blieben die Gedankenverknüpfungen mit Jerusalem ein fortdauerndes Zeugnis, das die Burgen – und damit die Bereiche der politischen Ideologie und der Religiosität – mit den Ursprüngen des Glaubens verband. Zusätzlich spielten diese Assoziationen eine wichtige Rolle bei der Legitimierung von Macht. Verweise auf den *Templum Salomonis* oder den *Turris Davidici* waren auch in der Neuzeit Bestandteil vieler Residenzen, wie etwa El Escorial oder englischer Schlösser des 16. und 17. Jahrhunderts. Solche Verweise fanden sich auch in Mitteleuropa in den Schlössern von Buda,

Prag, Krakau, Breslau und natürlich in Marienburg. Die Liste wird ständig erweitert (z.B. Blatten, Bautzen, Teschen, Liegnitz, Karolath), und viele solcher Bezüge sind wahrscheinlich als die tiefste Schicht verschiedener Historismen verborgen geblieben. Dabei zeigt sich, dass die Erläuterung von Hauptstadtsitzen mit staatsbildender Bedeutung oder von Sitzen prominenter Persönlichkeiten mit erheblichem Einfluss zu Neubewertungen im Bereich der Erforschung der politischen Ideologie führen kann.

Das Ziel der eintägigen wissenschaftlichen Tagung in Krakau, die für **den 11. April 2025** geplant wird, besteht einerseits darin, eine Bestandsaufnahme der bisherigen Errungenschaften auf dem Gebiet vorzunehmen, und andererseits Überlegungen über die Aussichten für weitere Forschung zu diesem Thema zu erläutern, das nur scheinbar begrenzt ist. Diese Konferenz entspringt der Überzeugung, dass dieses Thema auch im epistemologischen Bereich ein großes wissenschaftliches Potenzial besitzt, das uns dazu veranlasst, über die bereits genutzten Paradigmen der formalen, stilistischen oder ikonographischen Analysen hinauszugehen.

Wir beschränken unsere Überlegungen auf Mitteleuropa, auch in der Überzeugung, dass einige der Errungenschaften im Bereich der Schlossarchitektur zu den herausragendsten gehören, die auf dem Kontinent erreicht worden sind. Das Treffen zielt außerdem darauf ab, die Erfahrungen von Vertretern der drei wissenschaftlichen Disziplinen zu vergleichen, die tagtäglich castellologische Forschung betreiben: Geschichte, Archäologie und Kunstgeschichte.

Das Treffen wird in drei Sprachen stattfinden: Polnisch, Deutsch und Englisch. Zwei Übernachtungen vom 10. bis 12. April werden angeboten. Wir beabsichtigen, die Aufsätze in einer von Experten begutachteten wissenschaftlichen Zeitschrift zu veröffentlichen, die online verfügbar ist.

The European castle, like many components of European medieval culture, has its roots in the Holy Land. After the euphoria associated with the crusades ended in the 13th century and Europe found itself on the defensive itself against the Turkish Empire, references to Jerusalem remained as enduring traces. These traces linked castles – and, with them, the sphere of political ideology and religiosity – to the origins of faith. Such references also played an important role in legitimizing power. Mentions of the *Templum Salomonis* or *Turris Davidici* appeared in many residences of the modern era, such as the El Escorial or English castles of the 16th and 17th centuries. These references were also present in Central Europe and have been identified in the castles of Buda, Prague, Wrocław, Kraków and, notably Malbork. Their list continues to grow (e.g. Blatná, Bautzen, Cieszyn, Legnica, Siedlisko), and many such references likely remain hidden as the deepest layers of various historicisms. It becomes evident that interpreting capital residences of state-building significance, or the seats of prominent individuals with considerable influence, can lead to significant reevaluations in research on political ideology.

The aim of the one-day scientific conference in Krakow, planned for **April 11, 2025**, is twofold: first, to assess the achievements to date in this field; and second, to consider the prospects for further research in this area, whose scope only appears to be narrow. This conference stems from the conviction that this field holds substantial scientific potential, including in the epistemological sphere, encouraging us to go beyond the well-worn paradigms of formal, stylistic, or iconographic analyses.

We are narrowing our focus to Central Europe, convinced that some of the achievements in the field of castle architecture rank among the most outstanding on the continent. Furthermore, the meeting aims to bring together expertise of representatives from three disciplines actively engaged in castle-related research daily: history, archaeology, and art history.

The conference will be conducted in three languages: Polish, German and English. Accommodations for two nights from April 10 to 12, will be provided. We plan to publish the conference proceedings in a peer-reviewed scientific journal that will be available online.

Dyrektor Centrum / Direktor des Zentrums / Director of the Center
Prof. dr hab. Małgorzata Świder

Kierownik naukowy sympozjum / wissenschaftlicher Leiter des Symposiums / Chair of the Symposium
Prof. dr hab. Bogusław Czechowicz